

Uttalande av SUHF:s förbunds församling om den fortsatta expansionen av grundutbildningen inom högskolan

Statsmakterna har sedan tidigare beslutat om en betydande utbyggnad av den högre utbildningen. Högskolan har ökat kraftigt i omfattning under den senaste tioårsperioden. Expansionen under senare år har haft sin tyngdpunkt på de naturvetenskapliga och tekniska områdena, vilket motiverats av bl.a. en stark efterfrågan på dessa kunskaper i näringslivet. Det har också skett en avsevärd ökning av antalet studenter inom de naturvetenskapliga och tekniska utbildningarna. Enligt Högskoleverkets årsrapport för år 1999 har ökningarna av antalet nybörjarplatser relativt sett varit störst till ingenjörs- och civilingenjörsutbildningar. Under perioden 1993/94 till 1999 har den totala utbildningsvolymen ökat med 21 procent, varav utbildningsområdena teknik och naturvetenskap har ökat mest. Teknikområdet har ökat från 32 500 till 47 000 helårsstudenter per år och det naturvetenskapliga utbildningsområdet har ökat från 23 700 till 37 400 helårsstudenter per år. I procent innebär det att det tekniska området har ökat med 45 procent och att naturvetenskap har ökat med 58 procent sedan år 1993/94.

Trots denna kraftiga ökning av antalet studenter har inte alla resurser som avsatts för området kunnat utnyttjas. SUHF har följt utvecklingen de senaste antagningarna och funnit att vid flera universitet och högskolor finns betydande problem att rekrytera tillräckligt många studenter för att klara statsmakternas uppdrag. Detta hänförs huvudsakligen till för få behöriga sökande. SUHF har analyserat delårsrapporterna för år 2000 och där framkommer att den hittillsvarande inriktningen har lett till en bekymmersam situation för flera universitet och högskolor, mycket beroende på svårigheterna att uppfylla statsmakternas uppdrag vad avser studenter inom de naturvetenskapliga och tekniska utbildningsområdena.

Medveten om denna situation beslutade regeringen tidigare i juni att låta universitet och högskolor omfördela platser i utbildningsuppdraget för år 2000 från naturvetenskap och teknik till humaniora, samhällsvetenskap och juridik om högskolan bedömde att uppdraget inte skulle kunna nås. I den nyligen lämnade budgetpropositionen föreslår regeringen att denna rätt även skall gälla för år 2001.

SUHF ser positivt på denna möjlighet. SUHF delar regeringens bedömning att genom denna rätt till omfördelning ökar möjligheterna att tillgodose arbetsmarknadens behov av utbildade inom olika områden samtidigt som också fler studenter kan ges möjligheter att studera inom högskolan. Högskolans insatser för att stimulera intresset för och öka rekryteringen till naturvetenskapliga och tekniska utbildningar kommer att fortsätta och intensifieras. Att fullfölja statsmakternas utbildningsuppdrag kommer även fortsättningsvis att vara ett överordnat mål för inriktningen av utbildningsutbudet.

SUHF lämnade i augusti 1999 en skrivelse till utbildningsministern om besparingarna inom grundutbildningen. Där framgick att de besparingar som drabbat grundutbildningen vid högskolan medfört att endast 85% av tidigare resurser nu kan ställas till förfogande för varje student. Riksdagens revisorer har i en granskning av högskolans ekonomi gått igenom hur resurserna för högskolans grundutbildning används. Revisorerna har bland annat analyserat hur den ekonomiska situationen för universitet och högskolor har förändrats under 1990-talet. Under perioden 1994/95 – 1998 har kostnaderna ökat medan intäkterna per student har minskat. Revisorerna slår fast, att studenternas lärartid, dvs den tid som en student möter sina lärare, har minskat. Bakom denna utveckling ligger, enligt revisorerna, två politiska beslut: utbyggnaden av högskolan för att möta en växande efterfrågan och högskolans medverkan i de besparingar som krävdes för att stabilisera statsfinanserna.

Av den nyligen lämnade utredningen Högskolans styrning (SOU 2000:82) framgår att resursstandarden inom den grundläggande högskoleutbildningen generellt är på en för låg nivå. Många studenter får alltför få undervisningstimmar och undervisas i alltför stora undervisningsgrupper. Kontakten mellan lärare-student är så låg att den hamnat på en kritisk nivå. Den andel av lärarnas tid som kan ägnas åt grundutbildningen har minskat. Genom att anstränga sig alltmer och satsa en del av sin fritid har kvaliteten i grundutbildningen ändå kunnat upprätthållas på en rimlig nivå. Detta leder dock till att den viktiga utvecklingen av kurser och utbildning som normalt görs spontant inom institutioner och program blir allt svårare att hinna med. Flera undersökningar visar att lärarna/forskarna är belastade till bristningsgränsen.

SUHF konstaterar nu, att utredningsrapporterna är ytterligare belägg för att mer resurser behövs till högskolans grundutbildning. Den höga kvaliteten i den svenska högskolan är i fara. Det är hög tid att högskolan kompenseras för att den under 1990-talet fått fler uppdrag till lägre ersättning. Statsmakterna måste väga in, att högskolan tilldelats nya uppgifter, som den inte fått resurser för. Regeringen önskar att fler studenter tas in till universitet och högskolor. SUHF stödjer denna politik – men inte till priset av för låg lärartid för studenterna.

Beslut om detta uttalande har fattats av förbundsförsamlingen vid sammanträde den 2 november 2000.